

11.10.2021

Eduskunnan talousvaliokunta
HE 146/2021 vp**LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2022**

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt Keskuskauppakamarilta asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022.

Keskuskauppakamari kiittää mahdollisuudesta lausua ja esittää lausuntonaan seuraavan.

YLEISTÄ

Hallitus esittää vuoden 2022 talousarvion määrärahoiksi 64,8 mrd. euroa. Talousarvioesitys on 6,9 mrd. euroa alijäämäinen, mikä katetaan ottamalla lisää velkaa.

Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan elvyttävän finanssipolitiikan jatkaminen vuonna 2022 keskellä huippusuhdannetta, ei ole kannatettavaa. Talouden toipuminen koronaviruspandemiasta on ollut nopeaa. Talousarvioesityksessäkin BKT:n kasvun ennustetaan kiihtyvän tänä vuonna 3,3 prosenttiin ja kasvavan vuonna 2022 vielä 2,9 prosenttia. Koronasta johtuva velkaantuminen on ollut osittain ymmärrettävää, mutta lisävelkaantuminen ja kehysääntöjen rikkominen vielä vuonna 2022, kun talous kasvaa vahvasti, ei ole Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan perusteltua.

Vuoden 2022 lopussa talousarvion mukaisen valtionvelan arvioidaan olevan n. 146 mrd. euroa, mikä on n. 56 prosenttia suhteessa BKT:hen. Keskuskauppakamari pitää valtionvelan määrää huolestuttavana, kun otetaan huomioon Suomen talouden rakenteelliset ongelmat kuten väestön ikääntyminen sekä heikko pitkän aikavälin väestöennuste, jotka heikentävät huoltosuhdettamme tulevana vuosina. Keskuskauppakamarin mukaan velan suuri määrä aiheuttaa myös korkoriskin, jos ja kun nollakorkojen aika ei jatku ikuisesti.

Valtio on velkaantunut vuodesta 2009 lähtien joka vuosi. Keskuskauppakamarin mukaan on selvää, että velkaantuminen ei voi jatkua. Talouden kestävyysvajetta on korjattava menokurilla sekä rakenteellisilla, työllisyyttä vahvistavilla uudistuksilla.

Hallitus on kasvattanut valtion vuosittaista talousarviota hallituskauden alusta alkaen ja lisännyt kertaluonteisten tulevaisuusinvestointien lisäksi myös pysyviä toimintamenoja merkittävästi. Menojen vastapainoksi sovitut julkista taloutta vahvistavat rakenteelliset työllisyystoimet ovat kuitenkin jääneet liian vaatimattomiksi. Keskuskauppakamarin mukaan kevään puoliväliriihessä sovitusta 110 milj. eurolla julkista taloutta vahvistavista toiminnoista olisi pitänyt päättää vuoden 2022 talousarvion yhteydessä, eikä päätöksiä olisi pitänyt siirtää eteenpäin.

Keskuskauppakamarin mukaan hallituksen olisi pitänyt perua niin kutsuttuja tulevaisuusinvestointejaan, kun koronaviruspandemia syöksi talouden syvään kuoppaan ja aiheutti merkittäviä julkisia menoja ja velkaantumista. Kertaluonteista tulevaisuusinvestointiohjelmasta on kuitenkin jatkettu ja ohjelmasta on vuodelle 2022 kohdennettu 466 milj. euroa. Esimerkiksi vuonna 2022 ammatillisen koulutuksen opettajia ja ohjaajia palkataan lisää 70 milj. euron lisärahoituksella. Lisärahoitus ammatilliselle koulutukselle on sinänsä tärkeää, mutta Keskuskauppakamari kyseenalaistaa opettajien palkkaamisen vaikuttavuuden väliaikaisena toimenpiteenä ja haluaa kiinnittää huomiota siihen, että väliaikaisia investointeja tehdään asioihin, jotka todennäköisesti jäävät pysyviksi menoiksi, kun tulevaisuusinvestointiohjelma päättyy vuoteen 2022.

PULA OSAAVASTA TYÖVOIMASTA RAJOITTA KASVUA

Keskuskauppakamari pitää osaajapulaa suurimpana uhkana talouden kasvun jatkumiselle. Lähes 75 prosenttia yrityksistä kokee kauppakamareiden jäsenkyselyn mukaan pulaa tai paljon pulaa osaavasta työvoimasta. Jopa 68 prosenttia yrityksistä arvioi, että pula osaavasta työvoimasta on rajoittanut yritysten kasvua ja liiketoimintaa. Pula osaajista tulee vain kasvamaan

11.10.2021

tulevaisuudessa, sillä yrityksistä 64,5 prosenttia ilmoitti, että rekrytointitarve kasvaa tai kasvaa merkittävästi seuraavan kuuden kuukauden aikana ja 76,3 prosenttia ilmoitti tarpeen kasvavan myös 2-3 vuoden aikajänteellä. Keskeisimmät rekrytointihaasteet johtuvat yritysten mukaan vähäisistä hakijamääristä, hakijoiden vähäisestä työkokemuksesta tai soveltumattomasta koulutuksesta sekä kannustinloukuista ja työvoiman liikkuvuuteen liittyvistä haasteista. Kysely tehtiin elokuun lopulla ja siihen vastasi n. 1300 yritystä useilta eri toimialoilta ympäri Suomea.

Hallituksen vuoden 2022 talousarviossa esittämät toimet työvoiman saatavuuden turvaamiseksi ovat riittämättömiä suhteessa ongelman laajuuteen, arvioi Keskuskauppakamari. Nopeat toimet vuoden 2022 talousarviossa keskittyvät osaamisperusteisen maahanmuuton edistämiseen. Suurin osa näistä päätöksistä on jo aiemmin tehtyjä päätöksiä, joiden valmistelu on jo käynnissä. Lisäksi selvitetään opintotuen tulorajojen määräaikaista korottamista vuodeksi 2022. Myös yli 60-vuotiaiden aikaisemmin sovittua korotettua työtulovähennystä korotetaan porrastetusti. Vaikka yli 60-vuotiaiden työllisyyden parantaminen onkin kannatettavaa, haluaa Keskuskauppakamari huomauttaa, että kyseisellä päätöksellä on julkista taloutta heikentävä vaikutus.

Keskuskauppakamari pitää osaamisperusteisen maahanmuuton lisäämistä merkittävästi nykyisesti keskeisenä keinona akuuttiin osaajapulaan vastaamisessa. Keskuskauppakamarin mukaan olisi tärkeää sujuvoittaa lupaprosessit toimiviksi, ottaa sähköinen tunnistautuminen käyttöön, laajentaa D-viisumi helpottamaan maahantuloa jo siinä vaiheessa, kun maahantulijan oleskelulupaprosessin on vireillä sekä poistaa saatavuusharkinta. Hallituksen toimet ja osaamisperusteisen maahanmuuton edistämiseen esittämät määrärahat vuoden 2022 talousarviossa ovat oikean suuntaisia, mutta riittämättömiä.

VEROTUS YLEISESTI SEKÄ TKI-VEROVÄHENNYS

Keskuskauppakamari pitää erittäin tärkeänä, että talousarvioesityksen mukaisesti ansiotuloverotus ei nouse vuonna 2022 vaan ansiotuloveroperusteisiin tehdään indeksitarkistus kaikilla tulotasolla. Kireä työn verotus hidastaa työllisyyden kasvua ja haittaa Suomen kilpailukykyä kansainvälisesti vertaillen. Kauppakamareiden jäsenyrityksille syksyllä 2020 toteutetussa kyselyssä yli 75 % vastaajista katsoi, että kaikista veroista työn verotuksen alentaminen auttaisi yrityksiä eniten. Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan ansiotuloverotusta tulee lähitulevaisuudessa alentaa.

Keskuskauppakamarin mukaan on myös hyvä, että nykyisiä kaksinkertaisiin poistoihin sekä tutkimusyhteistyöhön liittyviä verokannustimia jatketaan. Suomi on jäänyt muita Pohjoismaita jälkeen tuottavuuskehityksessä, mistä johtuen kaikki keinot Suomen investointiympäristön vahvistamiseksi ja TKI-rahoituksen kasvattamiseksi ovat tervetulleita. Keskuskauppakamari katsoo, että Suomessa tulisi ottaa käyttöön laajempi TKI-verovähennys myös yritysten välisessä ja yritysten sisäisessä TKI-toiminnassa. Laajennettu käyttötarkoitus huomioisi paremmin TKI-ekosysteemien todellisuuden ja varmistaisi paremmin veroinstrumentin vaikuttavuuden.

Keskuskauppakamari katsoo, että vuonna 2023 käyttöön otettava maastapoistumisvero eli arvonnousuvero on täysin vääränlainen viesti kansainvälisesti liikkuville osaajille ja sijoittajille. Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan veron soveltamisalaa on rajattava siten, että se haittaisi mahdollisimman vähän työvoiman liikkuvuutta ja ulkomaisten sijoitusten houkuttelemista Suomeen. Veron soveltamiskynnys on nostettava korkealle, ja Suomen on varmistettava, ettei veron säätäminen aiheuta kansainvälistä kaksinkertaista verotusta.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Jukka Appelqvist
Pääekonomisti

Johanna Sipola
Johtaja